

Nr 63.

Ankom till riksdagens kansli den 14 april 1942 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående anslag för budgetåret 1942/43 till domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln (punkterna 34—38, sid. 79—100, av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1942) föreslagit riksdagen att

dels, med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, i personalförteckningen för domkapitlen och stiftsnämnderna under rubriken I. Domkapitlen uppföra ytterligare en stiftssekreterare i lönegraden A 27;

dels godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43;

dels till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 309,800 kronor;

dels till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 78,600 kronor;

dels besluta, att i statsrådsprotokollet omförmälda, ur förslagsanslaget till Kleresistaten utgående indelningersättningar åt vissa klockare ävensom djäknepenningersättning åt domkyrkoorganisten i Västerås skola indragas med utgången av budgetåret 1941/42, dock med rätt för tjänstinnehavare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att, därest indelningersättningen kommit honom personligen till godo, bibehållas vid ersättningen, så länge han kvarstår i tjänst;

dels till Kleresistaten för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 3,400 kronor;

dels till Vissa ersättningar till kyrkofonden för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 5,050,800 kronor;

dels ock att i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1942/43 till Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet ett förslagsanslag av 80,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 113, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 27 februari 1942 — med återkallande av sistnämnda förslag — föreslagit riksdagen att besluta, att ersättning åt svenska kyrkan tillhörande församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet ej vidare skall utgå för tid efter budgetåret 1941/42.

Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar. Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader.

Kungl. Maj:ts förslag innebär ändringar i nuvarande anslagsförhållanden huvudsakligen endast till följd av Kungl. Maj:ts numera av riksdagen bifallna förslag om bildande av ett särskilt Stockholms stift, omfattande Stockholms stad med tillägg av vissa delar av Uppsala och Strängnäs stift. De årliga merkostnaderna för statsverket till följd av nämnda förslag ha av departementschefen beräknats på sätt framgår av nedanstående sammanställning:

Nuvarande kostnader. *För budgetåret 1942/43 beräknade kostnader.*

		A v l ö n i n g a r.	
	Kronor		Kronor
Arvoden à 500 kronor åt 5 ledamöter	2,500	Arvoden à 500 kronor åt 4 ledamöter	2,000
Diverse arvoden	400	Diverse arvoden	400
Sekreterare, arvode	5,000	Stiftssekreterare (A 27)	9,813
Vikariatsersättning	450	Vikariatsersättningar	750
		Halvtidsamanuens (Eo 16)	2,523
Kanslibiträde (Eo 7)	3,321	Kanslibiträde (Eo 7)	3,321
Vaktmästarbiträde	1,392	Expeditionsvakt (Eo 5)	2,976
Extra biträden	1,087	Extra biträden	1,400
Rörligt tillägg	520	Rörligt tillägg	3,000
Summa (i runt tal) kronor	14,700	Summa (i runt tal) kronor	26,200

		O m k o s t n a d e r.	
Sjukvård m. m.	100	Sjukvård m. m.	100
		Reseersättningar	650
Bränsle m. m.	200	Bränsle m. m.	400
Övriga expenser	1,450	Övriga expenser	2,000
Publikationstryck	150	Publikationstryck	250
	1,900		3,400

Härtill komma *dels* lokalhyra, omkring 3,000 kronor, *dels ock* ett engångsanslag till möbler m. m. på 4,000 kronor.

Kostnaderna för Stockholms domkapitels kansli ha förutsatts komma att i fortsättningen liksom för närvarande helt åvila statsverket.

I en till statsutskottet ingiven, den 14 mars 1942 dagtecknad promemoria har *Stockholms domkapitel* framhållit följande:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 oktober 1941 framlade domkapitlet förslag angående medelsbehovet för domkapitlets kansli i det nya Stockholms stift. I förslaget hade upptagits, förutom annan personal däribland ett e. o. kanslibiträde, en expeditivsvakt med placering i lönegrad Eo 5. Samtidigt hade domkapitlet angivit, att expeditivsvakten borde i så stor utsträckning som möjligt tagas i anspråk för renskrivning m. m. Med hänsyn till svårigheten att nu bedöma omfattningen av rena vaktmästargöromål hyste domkapitlet tvekan, huruvida en dylik befattningshavare i e. o. tjänsteställning redan från början borde anställas vid domkapitlet. Vid ett så pass litet statligt verk som domkapitlets kansli kunde ifrågasättas om ej vaktmästargöromålen kunde utföras av extra personal. Domkapitlet hade vid fortsatt övervägande av behovet av vaktmästare alltmer styrkts i den uppfattningen, att det för vaktmästaren beräknade anslaget skulle komma till lämpligare disposition, därest med detsamma kunde avlönas dels vaktmästarbiträde, dels

skrivbiträde i erforderlig utsträckning eller möjligen ett skrivbiträde som samtidigt kunde utföra även erforderliga vaktmästargöromål. Som förut nämnts upptoge personalförslaget ett e. o. kanslibitråde. I kanslibiträdets uppgifter inginge för närvarande att föra diarium och matrikel, att verkställa uträkning och upprätta rekvisitioner av dyrtidstillägg och kristillägg till prästerliga befattningshavare, att föra räkenskaperna över kollektmedel och ombesörja deras redovisning, att verkställa expediering samt att utföra all maskinskrivning och annan utskrift. Det syntes domkapitlet sannolikt, att efter stiftets tillkomst kanslibiträdet icke kunde hinna fullgöra sina nuvarande arbetsuppgifter, om hon även i fortsättningen skulle svara för all maskinskrivning och annan utskrift av expeditioner. Icke minst under stiftets första år torde biskopen med de många uppgifter, som mötte i ett Stockholms stift, behöva skrivhjälp i ej ringa omfattning.

Med hänsyn till det anförda vore det önskvärt, att domkapitlet de första åren intill dess större erfarenheter vunnits rörande omfattningen av skrivgöromålen och en vaktmästares arbetsuppgifter i stället för att anställa en vaktmästare finge disponera det för denna befattningshavare beräknade lönebeloppet för anställande av erforderliga extra befattningshavare.

Kungl. Maj:ts föreliggande förslag hava icke givit utskottet anledning till annan erinran än att utskottet i likhet med Stockholms domkapitel finner lämpligt, att intill dess större erfarenheter vunnits rörande omfattningen av skrivgöromålen och en vaktmästares arbetsuppgifter vid domkapitlets kansli i det nya Stockholms stift någon vaktmästare i lönegraden Eo 5 icke synes böra anställas utan de för en dylik befattningshavare beräknade anslagsmedlen i stället disponeras för anställande av erforderliga extra arbetskrafter.

Utskottet.

Kleresistaten.

Ur detta anslag utgå för närvarande följande förmåner, nämligen dels vissa »friheter» från »prästuplagor i prebendegäll och gäll bestående av stads- och landsförsamlingar, vilka äro kyrkoherdarna eftergivna men böra komma statsverket till godo, därest de förhållanden, som föranlett eftergifterna, upphöra»;

dels ock tre slag av indelningsersättningar, nämligen

1. indelningsersättningar till vissa domkyrkosysselmän,
2. indelningsersättningar till vissa klockare och organister samt djäknepenningersättning till organisten vid domkyrkan i Västerås, ävensom
3. indelningsersättning till pastor primarius i Stockholm.

Kungl. Maj:ts förslag innebär i fråga om de s. k. *prästuplagorna*, att dessa skola avföras ur riksstaten och alltså från och med nästa budgetår ej vidare upptagas bland anslagsäskandena under åttonde huvudtiteln. Beträffande indelningsersättningarna åt vissa *klockare* samt *djäknepenningersättningen* till domkyrkoorganisten i Västerås innebär förslaget, att desamma skola indragas med utgången av innevarande budgetår, dock att i de fall, då indelningsersättningen kommit vederbörande tjänstinnehavare personligen till godo, ersättningstagare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, må bibehållas vid ersättningen, så länge han kvarstår i tjänst.

En följd av beslutet om bildandet av ett Stockholms stift blir vidare, att förevarande anslag icke längre kommer att belastas med utgifter för den

indelningsersättning, som hittills tillkommit kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i Stockholm i hans egenskap av *pastor primarius*. I stället kommer nämnda ersättning, fixerad till 4,400 kronor årligen, att tillföras kyrkofonden och följaktligen belasta nästföljande anslag.

I fråga om indelningsersättningarna till vissa *domkyrkosysslomän* slutligen ifrågasattes för närvarande icke någon ändring.

Utskottet. Vad Kungl. Maj:t i förevarande sammanhang föreslagit föranleder icke någon erinran från utskottets sida.

Vissa ersättningar till kyrkofonden.

Förevarande anslag är för innevarande budgetår uppfört med 5,046,400 kronor.

Inrättandet av ett särskilt Stockholms stift innebär, såsom under nästföregående punkt erinrats, att till kyrkofonden skall från statsverket årligen utgå jämväl ersättning för det statsanslag, som för närvarande tillkommer innehavaren av pastor primarietjänsten i Stockholm. Då ersättningsbeloppet bestämts till 4,400, har förevarande anslag alltså enligt Kungl. Maj:ts förslag från och med nästa budgetår höjts med detta belopp till 5,050,800 kronor.

Utskottet. Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag har icke givit utskottet anledning till erinran.

Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet.

Anslaget till förevarande ändamål är för innevarande budgetår uppfört med 80,000 kronor. Anslagsbelastningen för budgetåret 1940/41 utgjorde omkring 86,300 kronor.

Enligt *lagen den 16 oktober 1908* (nr 110, s. 1) angående lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning gäller, att avgifter till svenska kyrkan eller hennes prästerskap eller betjäning, vilka efter kyrkostämmas beslut eller eljest uttaxeras, skola för till kommunal inkomstskatt beskattningsbar inkomst endast med hälften av det belopp, som eljest bort utgå, påföras medlemmar av sådan i riket befintlig församling av främmande kristna eller mosaiska trosbekännare, vilken äger rätt till offentlig religionsövning. Såsom villkor härför gäller, att de främmande trosbekännarna före den 1 januari det år, då debitering av avgifterna verkställs, i laga ordning övergått till eller eljest rättsligen tillhört och fortfarande tillhöra den främmande församlingen.

Jämlikt *kungörelsen den 16 oktober 1908* (nr 110, s. 7) angående ersättning av allmänna medel åt svenska kyrkan tillhörande församling med anledning av främmande trosbekännare tillkommande lindring i skattskyldigheten till svenska kyrkan samt hennes prästerskap och betjäning äger till svenska kyrkan hörande församling, om det avgiftsbelopp, från vilket befrielse enligt nämnda lag åtnjutes, för året uppgår till sammanlagt minst 50 kronor, av allmänna medel undfå ersättning med motsvarande belopp. För utbekommande av sådan ersättning skall vederbörande kyrkoråd före utgången av april månad året efter det, då debitering av ifrågavarande avgifter

verkställt, å beloppet ingiva rekvisition till statskontoret eller vederbörande länsstyrelse, som utbetalar ersättningsbeloppet.

Besparingsberedningen har föreslagit, att ersättningarna till de statskyrkliga församlingarna till följd av skattelindringen för främmande trosbekännare skulle upphöra att utgå. Det nuvarande förslagsanslaget skulle då kunna indragas.

Av den i ärendet verkställda utredningen inhämtas, att från ifrågavarande anslag under budgetåret 1940/41 utbetalats följande ersättningsbelopp:

L ä n	S u m m a	
	ersättnings- belopp kronor	försam- lingar
Stockholm	43,464: 29	19
Stockholms län	3,412: 08	7
Uppsala	1,144: 65	3
Södermanlands	998: 07	6
Östergötlands	3,676: 51	4
Jönköpings	76: 65	1
Växjö	—	—
Kalmar	404: 44	2
Visby	107: 16	1
Blekinge	219: 16	1
Kristianstads	406: 64	1
Malmöhus	7,589: 65	6
Hallands	1,055: 27	4
Göteborgs och Bohus	16,376: 88	14
Älvsborgs	1,161: 32	4
Skaraborgs	66: 55	1
Värmlands	1,264: 05	4
Örebro	704: 11	4
Västmanlands	433: 71	2
Kopparbergs	575: 24	2
Gävleborgs	1,382: 68	3
Västernorrlands	965: 02	2
Jämtlands	—	—
Västerbottens	226: 93	2
Norrbottens	—	—
Summa	85,711: 06	93
Härtill komma vissa utgifter, avseende år 1939	589: 19	
Summa utgifter under budgetåret 1940/41	86,300: 25	

Departementschefen har anfört följande:

Till en början vill jag understryka, att förevarande fråga icke avser skattelindringen för främmande trosbekännare utan endast gäller en eventuell indragning av den statliga ersättningen till församlingarna för den mistade skatteinkomsten.

S. k. dissenters erlägga kyrkoskatt till så stor del, som anses motsvara deras gagn av prästerskapets och kyrkobetjäningens verksamhet samt kyrkans övriga inrättningar. Enligt min uppfattning föreligger med hänsyn här till strängt taget icke någon anledning att ersätta församlingarna av statsmedel för den genom skattelindringen minskade inkomsten. Församlingarnas utgifter för de kyrkliga befattningshavarna och institutionerna torde nämligen i stort sett icke röna någon inverkan av, huruvida dissenters finnas inom församlingarna eller icke. Jag erinrar även om att, i de fall då det bortgå-

ende skattebeloppet är ringa, församlingarna för närvarande icke erhålla någon ersättning alls.

Den väsentliga orsaken till att staten lämnar ersättning av ifrågavarande slag har varit vissa farhågor för att skattelindringen för dissenters kunde bli betungande för mindre församlingar, medan den antagits få ringa statsfinansiell betydelse. Sedan år 1908 ha dessa förutsättningar undergått betydande förskjutningar. Av den nu förebragta utredningen framgår, att ersättningsbeloppen huvudsakligen utgå till sådana församlingar, för vilkas ekonomi dessa belopp icke ha någon större betydelse. Statens utgifter för ändamålet ha därjämte blivit avsevärt större än som synes ha beräknats vid lagstiftningens tillkomst; under det senast tilländalupna budgetåret uppgingo de till icke mindre än omkring 86,000 kronor.

De grunder som föranlett ersättningsinstitutets tillkomst kunna alltså numera enligt min mening anses ha väsentligen försvagats. Därtill kommer, att institutet medför ej obetydliga besvär och därför ur förvaltningssynpunkt verkar tyngande. I likhet med det övervägande flertalet i ärendet hörda myndigheter finner jag mig därför kunna tillstyrka, att ersättningsarna till församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet indragas. Lämpligen torde indragningen böra komma till stånd med utgången av budgetåret 1941/42. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de närmare bestämmelser, som erfordras för genomförande av detta förslag.

Utskottet.

Då utskottet icke funnit något att invända mot Kungl. Maj:ts förelärande förslag, tillstyrker utskottet bifall till detsamma.

Hemställan.

Under åberopande av vad i det föregående anförts får utskottet hemställa, att riksdagen må

a) med tillämpning tills vidare från och med budgetåret 1942/43, i personalförteckningen för domkapitlen och stiftsnämnderna under rubriken I. Domkapitlen uppföra ytterligare en stiftssekreterare i lönegraden A 27;

b) godkänna följande avlöningsstat för domkapitlen och stiftsnämnderna, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1942/43:

Avlöningsstat.

Utgifter:

I. Stockholms domkapitel.

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, förslagsvis	kronor 9,800
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis	» 2,400
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 11,000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	» 3,000
<hr/>	
Summa kronor 26,200	

II. Kanslipersonal hos övriga domkapitel samt
stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 297,700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, förslagsvis »	33,000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal »	137,200
4. Rörligt tillägg, förslagsvis »	66,300
<hr/> Summa kronor 534,200	

III. Skoglig personal hos stiftsnämnderna m. m.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	kronor 122,300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t:	
a. Grundbelopp	kronor 25,900
b. Ersättning till sak- kunniga för biträde vid syn av stiftsnämnd m. m., förslagsvis . . . »	5,000 » 30,900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal »	34,300
4. Rörligt tillägg, förslagsvis »	24,600
<hr/> Summa kronor 212,100	

IV. Sammanfattning.

I. Stockholms domkapitel	kronor 26,200
II. Kanslipersonal hos övriga domka- pitel samt stiftsnämnderna m. m. »	534,200
III. Skoglig personal hos stiftsnäm- nderna m. m. »	212,100
<hr/> Summa kronor 772,500	

Särskilda uppbördsmedel:

Bidrag från kyrkofonden	kronor 462,700
<hr/> Nettoutgift kronor 309,800;	

c) till Domkapitlen och stiftsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 309,800 kronor;

d) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 78,600 kronor;

e) besluta, att i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 3 januari 1942 omförmälda, ur förslagsanslaget till *Kleresistaten* utgående indelningsersättningar åt vissa klockare ävensom djäknepenningersättning åt domkyrkoorganisten i Västerås skola indragas med utgången av budgetåret 1941/42, dock med rätt för tjänstinnehavare, vilken tillträtt sin befattning före den 1 juli 1942, att, därest indelningsersättningen kommit honom personligen till godo, bibehållas vid ersättningen, så länge han kvarstår i tjänst;

f) till *Kleresistaten* för budgetåret 1942/43 anvisa ett förslagsanslag av 3,400 kronor;

g) till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1942/43 anvisa ett anslag av 5,050,800 kronor;

h) besluta, att ersättning åt svenska kyrkan tillhörande församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet ej vidare skall utgå för tid efter budgetåret 1941/42.

Stockholm den 14 april 1942.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Joh. Nilsson* i Malmö, *Sven Larsson, Andrén, Bäcklund, Karl Andersson, friherre De Geer, Gustaf Karlsson, Björkman, Boman, Persson* i Skabersjö och *Emil Petersson*; samt

från andra kammaren: herrar *Jonsson* i Eskilstuna, *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Andersson* i Prästbol, *Danielsson, Lindberg* i Umeå, *Hansson* i Rubbestad, *Persson* i Tidaholm, *Holmdahl, Andersson* i Södergård, *Staxäng* och fru *Alvén*.
